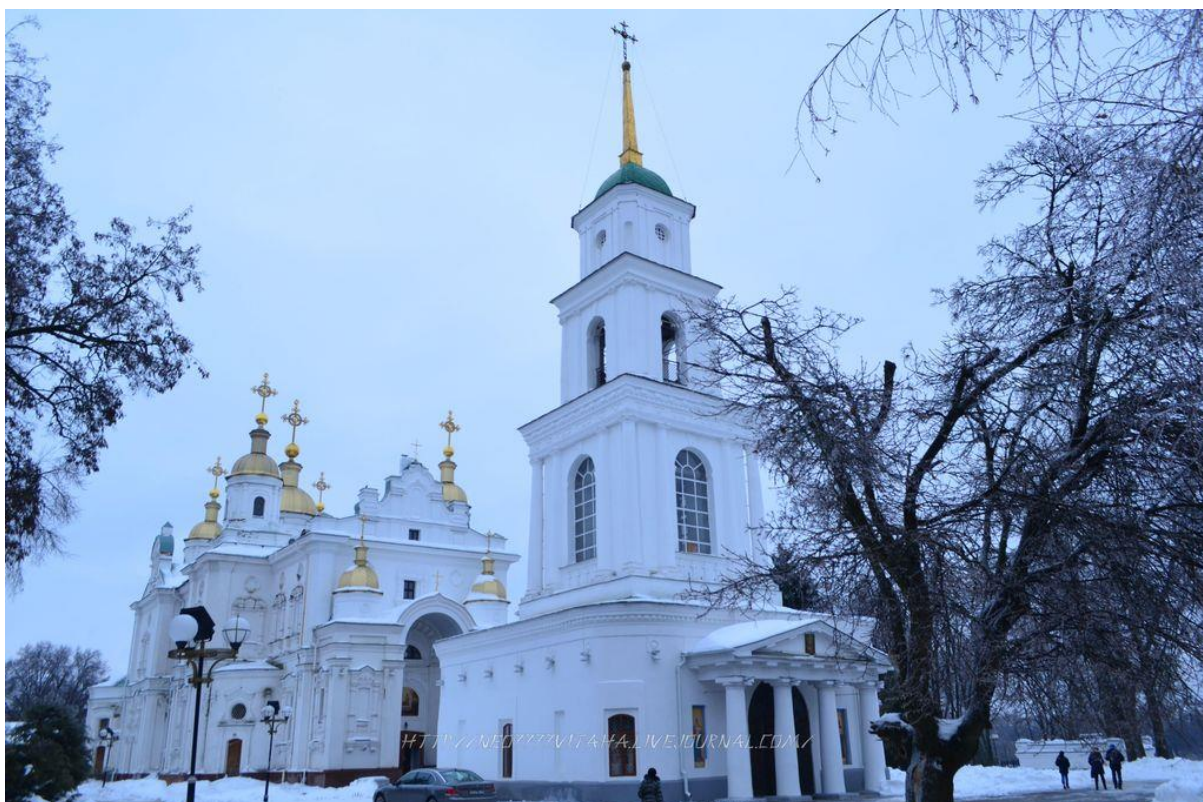

Архітектурні перлини Полтави-Успенський собор

...8 листопада **1748** року козацька старшина та громада Полтави прийняли рішення про спорудження кам'яного храму й уклали договір з відомим на той час архітектором з Нової Сербії Стефаном Стабанським. Через фінансові проблеми до роботи приступили лише в **1751** році, а саме будівництво тривало до **1770** року. **Це був перший кам'яний собор Полтави.** Споруда храму – двоповерхова у стилі візантійської базиліки, трикупольна київського стилю. Пізніше, через десять років, храм перебудували і він став п'ятикупольним.

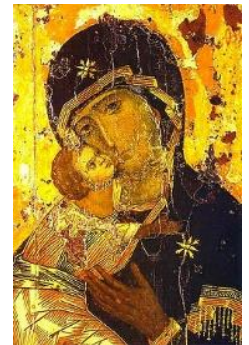
У **1899-1900** роках собор розширили, його місткість досягла 10 000 осіб. З **1847** року після перенесення архієрейської кафедри з Переяслава в Полтаву “громадський собор”

став **кафедральним**. Він був обнесений парканом з кованими решітками.

У соборі облаштували величний різьблений чотириярусний іконостас, були тут і ікони візантійського письма, унікальні видання **Євангелія 1628 і 1644 років**.

У **1774** році було **розпочато будівництво дзвінниці**, яке продовжувалося 27 років. На її другому ярусі встановили великий дзвін з відлитими на його боках зображеннями Богоматері, апостолів Петра і Павла, святителя Миколая. Вага цього велитня сягала 350 пудів (5733 кг).

Третій ярус дзвінниці увінчував знаменитий **дзвін Кизикермен**, відлитий з гармат, захоплених у турків при штурмі Кизикерменської фортеці. При литві дзвону в нього для поліпшення звучання було додано 27 пудів (442 кг) срібла, пожертвованих полтавським полковником Павлом Семеновичем Герциком, який разом з Іваном Мазепою брав

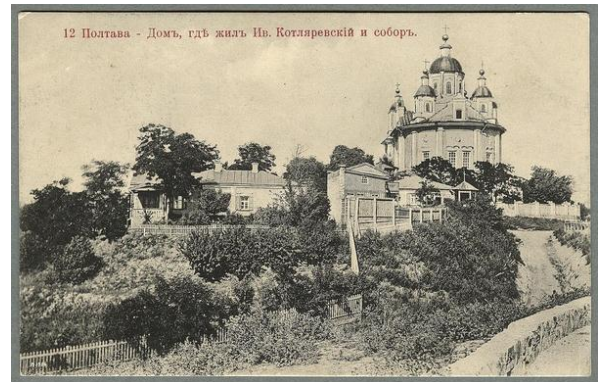

участь у взятті фортеці Кизикермен. Дзвін служив до кінця століття. Нині він у Полтавському краєзнавчому музеї.

У 1845 році
Тарас Шевченко
зобразив
будиночок
Котляревського
й Успенський

собор з боку Подолу.

Довгий час район, прилеглий до собору, був центром міста. На початку XIX століття Полтава мала лише одну мощену бруківкою вулицю – від собору до Стрітенської церкви.

Важкі випробування принесло храму ХХ століття. Як стверджують очевидці, з осені 1917 року по квітень 1919-го влада в Полтаві переходила з рук у руки до дванадцяти разів.

У лютому 1918 року на соборі, який домінував за висотою в цій частині міста, більшовиками була облаштована кулеметна точка. Один із снарядів влучив тоді в стіну вівтаря, але не пробив її наскрізь. Німці, зайнявши місто в березні, розгорнули на дзвінниці свою артилерійську батарею.

У лютому 1929 року депутати
Полтавської міської ради
“отримали наказ від виборців” :
“Закрити і перетворити на
культурні установи такі церкви -
Воскресенську, Успенський собор,
Стрітенську, Спаську і всі
каплиці...” .

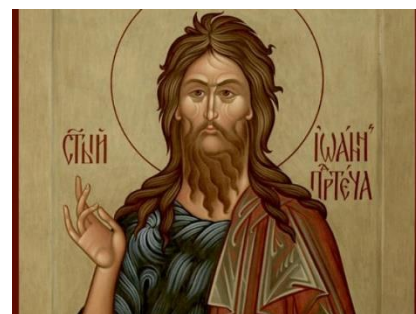
Собор підірвали в 1934 році, бо його товсті стіни нічим більше зрушити не могли.

У цій атеїстичній м'ясорубці дивом вціліла дзвінниця собору. Ходили навіть чутки про те, що нібито вона виконує роль якоїсь "геодезичної прив'язки".

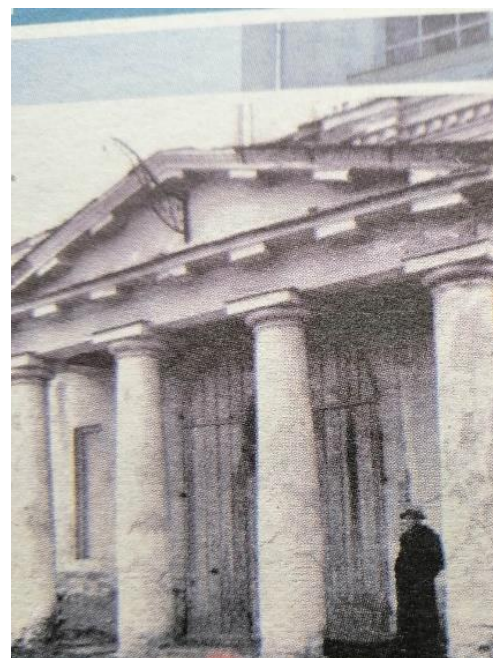
З **1941 по 1946** роки в дзвінниці було відновлено храм Іоанна Предтечі, який діяв тут ще з 1787 року.

Наприкінці 1940-х місцева влада планувала залишити тільки нижній ярус дзвінниці, а на постаменті встановити ...Сталіна верхи на коні. Але газета "Правда України" піддала цю ідею критиці і чиновники вгамувалися.

Дзвінниця собору після війни довгий час стояла руїною. Згодом у ній розмістилися різні майстерні.

До 800-річчя Полтави було вирішено реставрувати дзвінницю та обладнати в ній музей міста з оглядовим майданчиком на верхньому ярусі (на той час тут знайшла прописку виставка самодіяльних художників міста).

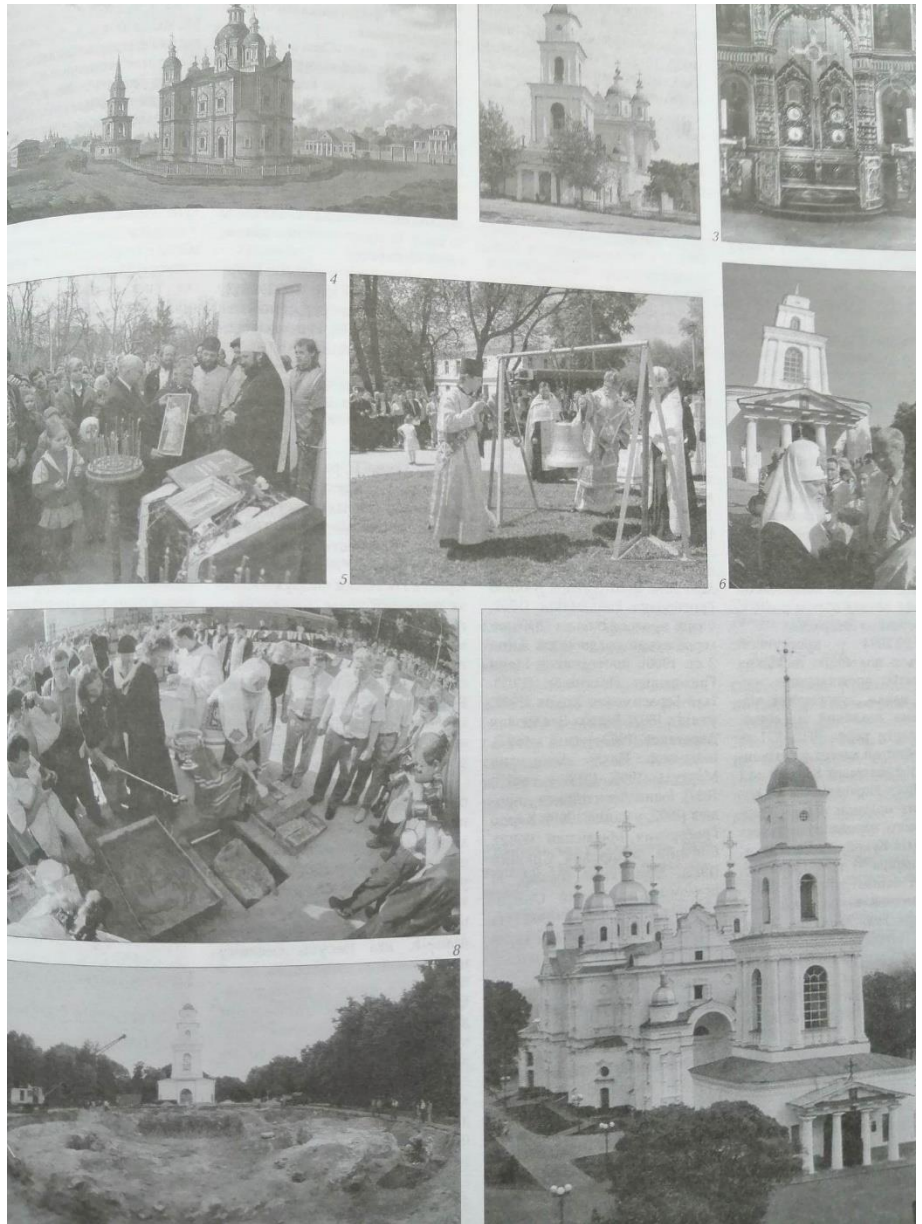

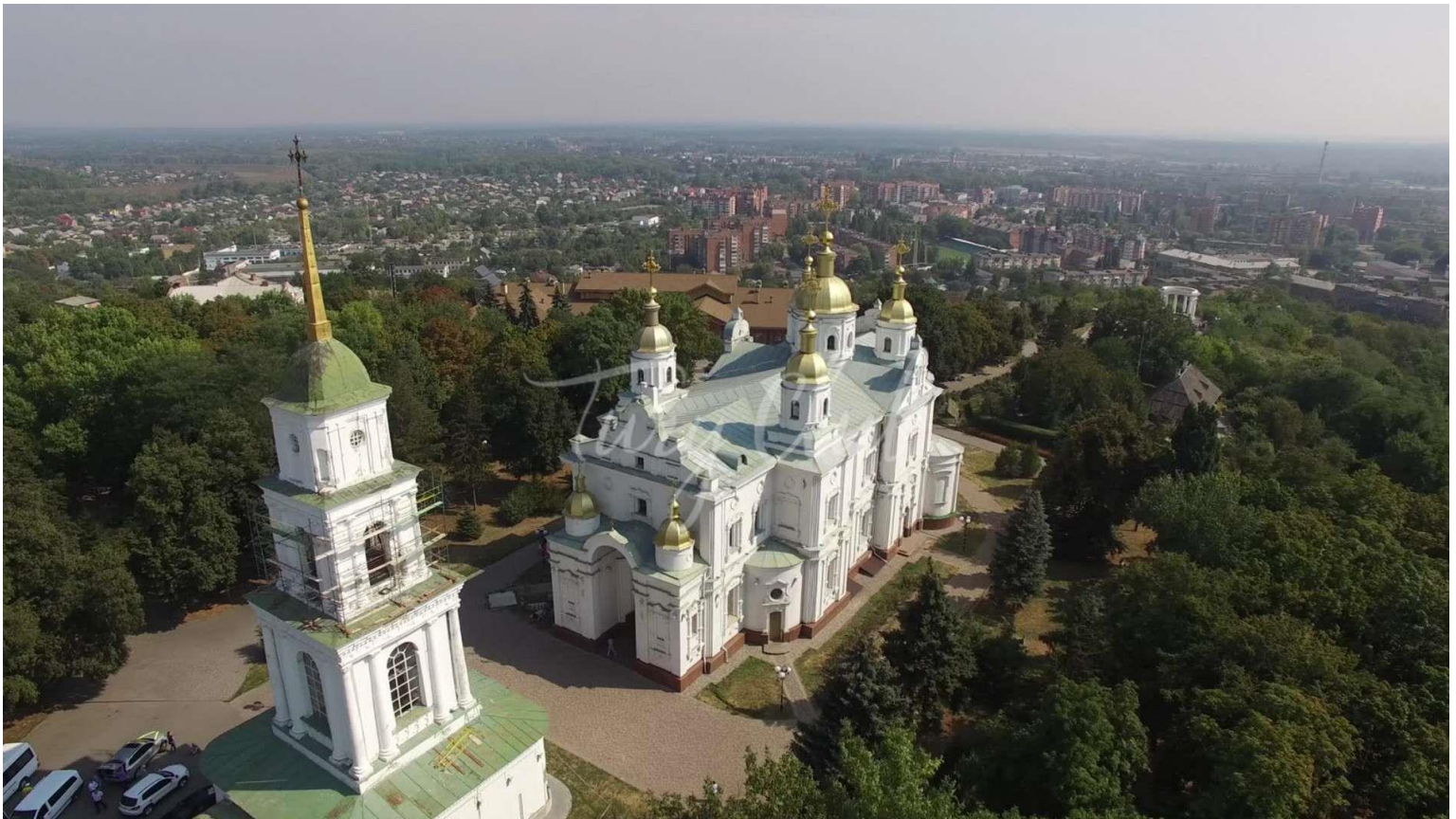
Таким чином дзвінниця збереглася до початку 1990-х років. Зі здобуттям Україною незалежності відновлювалося і релігійне життя.

7 квітня **1992** року відбулося перше богослужіння в дзвінниці. 2 вересня **1994** року було засновано громадський комітет з відродження Успенського собору.

Після затяжного будівництва храм таки відкрився у вересні **2004** року. Нажаль, він став дещо нижчим за “оригінал”. Висота собору за

проектом В.Трегубова становить 44,07 м, а за проектом інституту “Міськбудпроект” – 37,5 м. Тішить лише те, що споруда дуже схожа на собор, зруйнований у 1934 році...

Використана література:

1. ПОЛТАВІКА. Полтавська Енциклопедія: у 12-ти томах.-Т.12 : Релігія і церква.-Полтава: Полтавський літератор.-2009.- С.517-520.

2. Сулименко В. На дзвінницю Успенського собору ставили кулемет, гармату і навіть...Сталіна на коні // Полтавський вісник.-2012.-№ 21.-С.28.